

**Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 marca 1938 r.
Izba II karna
sygn. 2 K. 1762/37 i 1764/37**

Teza

1. Stan wyższej konieczności może wynikać jedynie w przypadku kolizji interesów, znajdujących się pod ochroną prawa.
2. Interes dłużnika, przeciwko któremu prowadzona jest egzekucja, jest chroniony przez prawo jedynie w granicach ustalonych przepisami rozdziału V księgi I części II k.p.c.
3. Spełnienie przestępstwa w obronie interesu dłużnika, nie chronionego przepisami k.p.c., nie podpada pod przepisy o stanie wyższej konieczności.

Z uzasadnienia

Kasacje pokrzywdzonego zarzucają, że Sąd wydał wyroki uniewinniające pomimo istnienia w czynie oskarżonego znamion przestępstwa, bezpodstawnie uznając, że oskarżony działał w stanie wyższej konieczności.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zarzut kasacji jest słuszny. Sąd Okręgowy ustaliwszy, że oskarżony zużył w swym gospodarstwie mienie zajęte przez komornika na żądanie pokrzywdzonego, uznał, że oskarżony działał w stanie wyższej konieczności, ratując w ten sposób swoje gospodarstwo od zagłady. Dopatrzenie się w tej sytuacji faktycznej stanu wyższej konieczności jest wynikiem błędu prawnego i obraża przepis art. 22 k.k. Stan wyższej konieczności, o którym mowa w wymienionym przepisie, może wynikać jedynie w przypadku kolizji interesów, znajdujących się pod ochroną prawa. Jeżeli porządek prawny pozbawia dany interes owej ochrony, to spełnienie przestępstwa w obronie tego interesu nie jest wolne od represji karnej z tytułu wyższej konieczności. Np. więzień, dopuszczający się gwałtu na osobie strażnika w celu odzyskania wolności, nie może powoływać się na wyższą konieczność, gdyż wolność, aczkolwiek jest jego interesem, nie podlegała w danym momencie ochronie prawnej.

Interes dłużnika, przeciwko któremu prowadzona jest egzekucja, jest chroniony przez prawo jedynie w granicach, ustalonych w ustawie cywilnej, i może być chroniony tylko za pomocą środków, w ustawie tej przewidzianych. Przepisy rozdziału V księgi I części II k. p. c. (art. 569 i nast.), w imię ochrony interesów dłużnika, ustalają, jakie mienie jego nie podlega egzekucji, oraz wskazują środki prawne, służące dłużnikowi w toku postępowania egzekucyjnego w celu obrony własnych praw.

Poza tymi granicami interes dłużnika, zagrożony przez egzekucję, nie ulega ochronie prawa, gdyż przez sam fakt wszczęcia egzekucji jest tej ochrony pozbawiony, a przeto spełnienie przestępstwa w obronie tego interesu, jako nie podlegającego

w danym momencie ochronie prawa, nie podpada pod przepisy o stanie wyższej konieczności. Jak to wyjaśnił już Sąd Najwyższy w orzeczeniu z 18 grudnia 1936 r. w sprawie nr 1 K. 967/36, nie może być mowy o wyższej konieczności, gdy źródłem grożącego komuś niebezpieczeństwa jest zgodna z prawem i na prawie oparta działalność jednostki lub współdziałających z nią albo samoistnie działających organów władzy. Prawo, pozwalając obywatelowi w pewnych warunkach na bezkarne popełnienie czynu przestępnego w celu ratowania własnego lub cudzego zagrożonego dobra, nie ma oczywiście na względzie tego przypadku, gdy zagrożenie danego dobra jest oparte na prawie, w szczególności gdy dane dobro jest zagrożone przez zgodną z prawem działalność organu władzy (w niniejszym przypadku organu egzekucyjnego). W celu obrony dóbr własnych lub cudzych przed taką działalnością wolno jest używać jedynie środków legalnych, natomiast popełnienie w tym celu przestępstwa nie stwarza stanu wyższej konieczności (zachodzi tu pewna analogia z obroną konieczną). Odmienny pogląd zaskarżonych wyroków, sprowadzający się do tego, że dłużnik może bezkarnie zbywać lub usuwać zajęte mienie, jeżeli to jest konieczne dla ratowania jego interesów, jest sprzeczny z istotą stanu wyższej konieczności, nadto zaś przyjęcie tego poglądu wprowadziłoby zupełny zamęt do stosunków prawno-cywilnych i przekreślałoby sam cel przepisu art. 282 k.k.

Z tych powodów wobec obrazy przepisów art. 379 § 1 lit. b) k.p.k. oraz art. 22 i 282 k.k. zaskarżone wyroki uchylono.

[Cytowane artykuły: 22 k.k., 282 k.k., 360 k.p.k., 379 k.p.k., 569 k.p.c.]